

УНИВЕРЗИТЕТ ПРИВРЕДНА АКАДЕМИЈА У НОВОМ САДУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ ЗА ПРИВРЕДУ И ПРАВОСУЂЕ У НОВОМ САДУ

ОБРАЗАЦ ЗА ПИСАЊЕ ИЗВЕШТАЈА О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ
кандидат Миладин Данојлић под називом „Нужна одбрана у теорији и пракси“

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовao комисију

Одлуком Наставно–научног већа Правног факултета за привреду и правосуђе у Новом Саду од 06.09.2021. године, одређена је Комисија за оцену докторске дисертације кандидата **Миладина Данојлића** под називом „Нужна одбрана у теорији и пракси“.

2. Састав комисије са знаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:

- **Др Боро Мердовић**, научни сарадник, Кривичноправна ужа научна област, изабран у звање 22.01.2020. године на Криминалистичко-полицијском универзитету, Београд - *председник Комисије*

- **Доц. др Јоко Драгојловић**, ванредни професор, Кривичноправна ужа научна област, изабран у звање 21.09.2021. године на Правном факултету за привреду и правосуђе у Новом Саду, Универзитета Привредна академија у Новом Саду – *ментор*

- **Проф. др Ненад Бингулац**, ванредни професор, Кривичноправна ужа научна област, изабран у звање 23.11.2020. године на Правном факултету за привреду и правосуђе у Новом Саду, Универзитета Привредна академија у Новом Саду - *члан Комисије*

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме:
Миладин (Зоран) Данојлић

2. Датум рођења, општина, Република:
05.06.1977. године, Београд, Република Србија.

3. Претходно стечено звање (датум и место одбране):
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду, мастер правник, 2012. године.

4. Научна, односно уметничка област из које је претходно стечено звање:
Научна област: Правне науке, опште право.

5. Приказ стручних, научних, односно уметничких, радова (по категоријама):

1. Радованов, А., Данојлић, М., (2015). Компензација као начин престанка облигација, Гласник Адвокатске коморе Војводине, вол. 87, бр. 9, стр. 431-446. (M53).

2. Данојлић, М., Комненић, М., (2015). Примена појединих општих института кривичног права код кривичног дела фалсификовања исправе, Култура полиса, вол. 12, бр. 27, стр. 489-498. (M51)

3. Драгојловић, Ј., Данојлић, М., (2015). Кривично дело прављење и уношење рачунарских вируса као облик угрожавања рачунарских система“, Зборник радова XII традиционалног научног скупа „Правнички дани проф. др Славко Царић, Правни факултет за привреду и правосуђе, Нови Сад, стр. 639-648. (M33)

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ/ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА:

„Нужна одбрана у теорији и пракси“

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ/ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Докторска дисертација има укупно 289 страна, састоји се од увода, седам поглавља,, закључних разматрања, списка коришћене домаће и стране литературе, законских прописа, прилога и пописа графикона, према следећој систематици:

УВОД

- 1.1. Предмет и циљ истраживања
- 1.2. Методе истраживања
- 1.3. Програмске фазе истраживања
- 1.4. Хипотезе истраживања

1. ПОЈАМ И ЕЛЕМЕНТИ КРИВИЧНОГ ДЕЛА

- 1.1. Појам кривичног дела
- 1.2. Елементи кривичног дела
- 1.3. Субјект и објект кривичног дела
- 1.4. Основи искључења кривичног дела

1.4.1. Искључење противправности

1.4.2. Искључење кривице

2. ИСТОРИЈСКИ РАЗВОЈ НУЖНЕ ОДБРАНЕ

2.1. Нужна одбрана у античкој Грчкој

2.2. Нужна одбрана у Римском праву

2.3. Нужна одбрана у Канонском праву

2.4. Нужна одбрана у Германском праву

2.5. Нужна одбрана у Аустроугарском праву

2.6. Историјски развој нужне одбране у кривичном праву Србије

2.6.1. Душанов законик

2.6.2. Карађорђево кривично законик

2.6.3. Криминални законик из 1860. године и нужна одбрана

2.6.4. Нужна одбрана у Кривичном законнику Краљевине Југославије из 1929. године

2.6.5. Нужна одбрана у кривичном законодавству Југославије после Другог светског рата

3. ОПШТИ ОСВРТ НА ИНСТИТУТ НУЖНЕ ОДБРАНЕ

3.1. Правна природа нужне одбране

3.2. Појам нужне одбране

3.3. Елементи нужне одбране

3.3.1. Напад

3.3.2. Одбијање напада

3.3.3. Путативна нужна одбрана

3.3.4. Прекорачење граница нужне одбране (*excessus iustae defensionis*)

3.4. Нужна одбрана - *de lege lata* и *de lege ferenda*

4. ОДНОС НУЖНЕ ОДБРАНЕ И КРАЈЊЕ НУЖДЕ

4.1. Историјски развој крајње нужде

4.2. Суштина и садржина крајње нужде

4.2.1. Појам крајње нужде

4.2.2. Правна природа крајње нужде

4.3. Елементи крајње нужде

4.3.1. Услови за постојање опасности

4.3.2. Услови за отклањање опасности

4.3.3. Прекорачење границе крајње нужде

4.3.4. Дужност излагања опасности

5. НУЖНА ОДБРАНА У УПОРЕДНОМ ПРАВУ

5.1. Нужна одбрана у англосаксонском правном систему

5.1.1. Нужна одбрана у правном систему Велике Британије

5.1.2. Нужна одбрана у правном систему САД

5.2. Нужна одбрана у евроконтиненталном правном систему

5.2.1. Немачка

5.2.2. Италија

5.2.3. Руска Федерација

5.2.4. Државе бивше СФРЈ

6. НУЖНА ОДБРАНА У МЕЂУНАРОДНОМ КРИВИЧНОМ ПРАВУ

7. НУЖНА ОДБРАНА У СУДСКОЈ ПРАКСИ

ЗАКЉУЧАК

ЛИТЕРАТУРА

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ / ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА:

У **уводном делу** кандидат указује на предмет, циљ, методе које је користио и хипотезе истраживања. Нужна одбрана представља један од најстаријих и најзначајнијих кривичноправних института. Поред веома дуге традиције проблематика нужне одбране је и данас веома актуелна како због честе присутности у судској пракси, тако и због специфичности овог института. Потреба за истраживањем нужне одбране је вишеструка. Најпре, с обзиром да примена нужне одбране искључује постојање кривичног дела, јасно је колики је њен практични значај. Такође, како се нужна одбрана састоји из напада и одбране као и од услова под којима се ова два елемента морају реализовати да би се признавало право на нужну одбрану, истраживање ових питања у теорији и пракси кривичног права сматрамо оправданим. Најзад, с обзиром да су границе нужне одбране и границе прекорачења нужне одбране вечито спорно питање, значај овог истраживања још више добија на важности.

Циљ истраживања ове докторске дисертације састоји се у анализи нужне одбране, њених елемената и услова који су потребни да би постојала нужна одбрана. Такође, циљ је и да се укаже на одређене мере *de lege lata* и *de lege ferenda* са циљем унапређења законских порписа из ове области као и њихове примене.

У **првом поглављу под називом „ПОЈАМ И ЕЛЕМЕНТИ КРИВИЧНОГ ДЕЛА“** кандидат објашњава појам и елемента кривичног дела. У науци кривичног права се при одређивању општег појма кривичног дела може поћи са различитих становишта. Због тога су дефиниције овог феномена различите. Појам кривичног дела се, у највећем броју случајева, посматра са становишта његове форме и са становишта његове садржине. Због тога се у теорији разликују формали и материјални појам кривичног дела. У формалном смислу кривично дело је правна појава која за собом повлачи одређене

последнице правне природе. У кривичноправној науци се разликују две концепције овог схватања: нормативна и реалистичка.

Сходно законском тексту општи појам кривичног дела садржи четири елемента. То су:

- радња
- предвиђеност у закону
- противправност
- кривица

С обзиром на функционалну повезаност ових елемената, њихову природу и суштину општи појам кривичног дела у нашем законодавству је објективно-субјективне природе јер су сви елементи тесно повезани и чине јединство. Ова четири елемента су истовремено четири степена прогресивности које треба утврдити у сваком конкретном случају. То значи да се приликом утврђивања постојања кривичног дела увек полази од радње, а завршава са утврђивањем кривице.

У другом поглављу под називом „ИСТОРИЈСКИ РАЗВОЈ НУЖНЕ ОДБРАНЕ“ кандидат обрађује генезу историјског развоја нужне одбране. Кандидат анализира нужну одбрану у античкој Грчкој, Римском праву, Канонском праву, Германском праву, Аустроугарском праву, потом анализира историјски развој нужне одбране у Србији.

У трећем поглављу под називом „ОПШТИ ОСВРТ НА ИНСТИТУТ НУЖНЕ ОДБРАНЕ“ кандидат анализира нужну одбрану у кривичном законодавству Србије. Према томе, у теорији кривичног права општи је став да се лице које брани своје или туђе правно добро од противправног напада не кажњава. У основи овог становишта је суштинско обележје нужне одбране. Наиме, појединца чије правно добро држава није у могућности да заштити држава га овлашћује да га сам заштити. Одбраном свог или туђег правног добра то лице не штити само своје интересе већ и друштвени интерес, јер врши заштиту права од неправда, те због тога не заслужује прекор државе. Међутим, ово право није неограничено. За његово признавање неопходно је постојање низа услова, прописаних законом, како на страни напада, тако и на страни одбране. Испуњавањем свих тих услова одбрана правног добра не подлеже санкционисању. Иако питање о некажњивости дела извршених у нужној одбрани није спорно, у литератури су спорни разлози који оправдавају некажњивост. Према мишљењу неких аутора разлози некажњивости су објективне природе, према другима ти разлози су субјективни.

У четвртном поглављу под називом „ОДНОС НУЖНЕ ОДБРАНЕ И КРАЈЊЕ НУЖДЕ“ кандидат анализира однос крајње нужде и нужне одбране. Кривични законик РС осим нужне одбране као основ за искључење противправности прописује и крајњу

нужду. За разлику од нужне одбране, која као кривичноправни институт има вишевековну традицију, крајња нужда је у кривично законодавство као посебан институт уведена тек у 19. веку. Иако се за крајњу нужду мође рећи да је тековина новијег времена њени зачеци потичу из давне прошлости.

У оквиру петог поглавља под називом „НУЖНА ОДБРАНА У УПОРЕДНОМ ПРАВУ“ кандидат анализира нужну одбрану у упоредном законодавству. Право је категорија која је стара онолико колико је стара и цивилизација. У вишевековном развоју права може се говорити о развоју разних његових грана и њиховим специфичностима. Међутим, постоје институти и категорије које су дело низа генерација и система и који су се преносили из једног друштва у друго. Правни систем сваке државе се стварао и развијао на различите начине јер су на њих утицали различити услови и околности. Због тога је тешко узети један критеријум за њихову поделу. Међутим, у правној теорији је усвојена подела на два водећа савремена светска правна система:

- Европско континентални правни систем;
- Англосаксонски правни систем.

Европско континентални правни систем има дугу историју и традицију која се заснива на писаном и кодификованом праву. Одлучујућу улогу у његовом настанку је имала римска јуриспруденција. Правне норме су, у овом правном систему, груписане у законе. Међутим, на врху пирамиде је устав, затим закон и подзаконски акти. Улога обичајног права је веома мала. Судска пракса, иако не представља извор права, у савременим условима све више утиче на поступање судова.

Англосаксонски правни режим води порекло од локалног правног система. Производ је, такође, и европске правне кулуре. Овај правни систем се заснива на правним правилима која су вековима стварали енглески судови. Карактеристике га подела права на *Common law* и *Equity law*. *Common law* се заснива на обичајном праву, а *Equity law* чине судске одлуке које се заснивају на обичајима и правичности. Иако се тврди да у овом правном систему и даље судски прецедент представља главни извор права у другој половини XX века *Act* (закон) има све већи значај као извор права. Савремена тенденција је да се разлике између ова два правна система ублажава тако што се судској пракси у европско континенталном правном систему даје све већи значај као извору права, а у англосаксонском то све више постаје закон.

У шестом поглављу под називом „НУЖНА ОДБРАНА У МЕЂУНАРОДНОМ КРИВИЧНОМ ПРАВУ“ кандидат анализира нужну одбрану у међународном кривичном праву. У међународном кривичном праву право на нужну одбрану је индивидуално а не колективно право. То значи да се у случају међународних кривичних дела на овај институт могу позвати само појединци али не и нападнута држава. Нападнута држава има право на одбрану али то не би представљало злочин против мира. Дефиниција нужне одбране као основа за искључење индивидуалне кривичне одговорности у Римском статуту представља прво дефинисање нужне одбране у неком међународном уговору.

Нужна одбрана (самоодбрана) у контексту међународног кривичног права ослобађа појединца одговорности за насиље извршено над другим људским бићем које би у другим околностима представљало кривично дело (нпр. убиство). У међународном кривичном праву су јасно одређене ситуације када позивање на нужну одбрану представља основ за искључење индивидуалне кривичне одговорности.

У седом поглављу под називом „**НУЖНА ОДБРАНА У СУДСКОЈ ПРАКСИ**“ кандидат анализира нужну одбрану у судској пракси, а на основу пресуда које представљају основ анализе.

VI ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Нужна одбрана је један од најстаријих кривичноправних института. Право на одбрану сопственог живота и тела још су антички филозофи сматрали природним правом човека. Угрожавање овог права представља неправу од којег се мора бранити. С обзиром да је суштина нужне одбране сукоб права са неправом може се закључити да корени овог института досежу у прошлост која је даља од времена римског права за које се везује настанак права као посебне научне дисциплине. У Римском праву се нужна одбрана није обрадила као посебан институт. У бројним правним споменицима се налазе извори који упућују на то да се нужна одбрана детаљно решавала по принципима по којима се и данас решава. Злоупотреба овог права се спречавала постављањем услова противправности напада, сразмерности интензитета напада и одбране и сл.

КЗ Србије допушта примену нужне одбране за одбијање напада на било које сопствено или туђе правно добро. Уколико се ради о одбрани туђег правног добра, заузет је став да није од значаја сроднички однос лица које одбија напад и лица чије је правно добро нападнуто. Такође, није потребна сагласност лица чије је правно добро нападнуто нити постоји обавеза неког лица да одбије напад на туђе правно добро.

Противправност напада је кључни услов који поставља закон. Уколико се противправност схвати као противност правним нормама позитивног права утврђивање постојања овог услова не представља проблем. За његову оцену није релевантан субјективни однос нападача према извршеном делу. Субјективни однос може утицати на његов кривичноправни положај, а не на квалификацију дела. То значи да за непостојање свести нападача о противправности напада он може бити блаже кажњен, а у неким случајевима и ослобођен казне. Стварност напада је један од основних услова за признавање права на нужну одбрану. Уколико напад није стваран ово право се не може остварити. У случајевима када лице, сматајући да је нападнуто, предузме одбрамбене радње, ради се о путативној нужној одбрани, јер се то лице налази у заблуди. У тим случајевима конкретна ситуација се решава по правилима о стварној заблуди.

Други елемент нужне одбране је одбијање напада (одбрана). Одбијање напада обухвата сваку делатност којом се омогућава, отежава или одлаже напад. Таквим радњама се могу сматрати и неке симболичне радње. Да би одбијање напада у смислу нужне одбране било релевантно морају бити испуњени одређени услови. Наиме, одбијањем напада мора бити остварено биће неког кривичног дела, мора се угрозити неко нападачево добро, одбрана мора бити неопходно потребна и истовремена са нападом. Делу

извршеном у нужној одбрани недостаје елемент противправности и због тога се не сматра кривичним делом. Одбијањем напада се мора угрозити или повредити нападачево добро. Уколико се угрози или повреди правно добро трећег лица примењује се институт крајње нужде.

VII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Анализа и тумачење резултата истраживања је јасно, студиозно и оригинално. Стручна и научна анализа обухвата све кључне аспекте од значаја за проблематику истраживања. Истраживање које се односи на нужну одбрану у теорији и пракси карактерише потребан квалитет у садржинском смислу, који обухвата богату теоријску грађу и њену обраду, историјску еволуцију и њену детерминисаност, детаљан приказ, условљеност, садржај и критику позитивноправних решења. Вредност рада постоји и у погледу стила и јасноће излагања, где упркос ширини предмета и вешто обухваћеног броја питања кандидат успева да остане у оквиру предвиђеног истраживања, да оно не постане детаљистичко или компилаторско. Оно има логички след, јасност и потпуност. Спроведено емпиријско истраживање је у складу са свим методолошким захтевима, а оно се посебно одликује аутентичношћу, обухватношћу и апликативношћу.

II VIII КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ/ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме:

Дисертација је у потпуности урађена по методологији, плану и садржају који је дат у пријави теме и који је одобрен у поступку оцене подобности кандидата и теме докторске дисертације.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе:

Дисертација садржи све битне елементе предвиђене за овакву врсту радова.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци:

Вредност овог истраживања се састоји у томе што оно обухвата читав комплекс питања која се односе на нужну одбрану, а састоји се од појма елемената кривичног дела, историјског развоја нужне одбране, кривичноправне анализе нужне одбране, анализе односа крајње нужде и нужне одбране, анализе нужне одбране у упоредном законодавству, анализе нужне одбране у међународном кривичном праву и анализе нужне одбране у судској пракси. Оригиналност и допринос докторске дисертације се огледа у томе што ће она бити незаобилазно разматрана и коришћена у будућности, било да се ради о правној теорији, стручним анализама или примени законских норми у судској пракси, те ово штиво може послужити како судијама, адвокатима и тужиоцима, тако и сваком лицу које жели детаљније изучавати нужну одбрану.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања:

Ова дисертација нема недостатака који би битно умањили њену вредност.

IX ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

Имајући у виду предмет и циљ докторске дисертације, значај и актуелност истраживања, његов обим и домет, као и методолошки приступ истраживању, њен хипотетички оквир и потврђеност хипотеза, као и научни допринос теорији и пракси, Комисија предлаже Наставно-научном већу Правног факултета за привреду и правосуђе у Новом Саду да прихвати Извештај о позитивној оцени докторске дисертације кандидата **Миладина Данојлића**, под насловом „**Нужна одбрана у теорији и пракси**“ и предложи Сенату Универзитета Привредна академија у Новом Саду да се исти усвоји и одобри јавна одбрана.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. Др Боро Мердовић, председник комисије

---

2. Проф. др Јоко Драгојловић, ментор и члан

---

3. Проф. др Ненад Бингулац, члан комисије

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.